

ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

УДК 377.011.33:[82:792]

DOI: 10.28925/2311-2409.2019.32.5

Бровко О.О.,

завідувач кафедри української літератури і компаративістики
Інституту філології Київського університету імені Бориса Грінченка,
доктор філологічних наук, професор

ORCID iD 0000-0001-7519-4725

Вірченко Т.І.,

професор кафедри української літератури і компаративістики
Інституту філології Київського університету імені Бориса Грінченка,
доктор філологічних наук

ORCID iD 0000-0001-7953-2285

Козлов Р.А.

професор кафедри української літератури і компаративістики
Інституту філології Київського університету імені Бориса Грінченка,
доктор філологічних наук

ORCID iD 0000-0001-5912-9106

Груздьова О.В.,

викладач циклової комісії з видавничої справи,
культури та української філології Університетського коледжу
Київського університету імені Бориса Грінченка

ORCID iD 0000-0001-7519-4725

Розінкевич Н.В.,

викладач циклової комісії з видавничої справи,
культури та української філології Університетського коледжу
Київського університету імені Бориса Грінченка

ORCID iD 0000-0002-7292-1015

ЛІТЕРАТУРНИЙ ТЕАТР У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ: ДОСВІД РОБОТИ УНІВЕРСИТЕТСЬКОГО КОЛЕДЖУ ТА ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ НА НЕФІЛОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЯХ

У сучасному динамічному світі ЗВО має нові виклики, однією з відповідей на які є впровадження практико-орієнтованого навчання. У Положенні про організацію навчального процесу в Київському університеті імені Бориса Грінченка окреслена схема реалізації такого підходу: «Аудиторія — центри компетентностей — бази практик». У дослідженні акцент робиться на реалізації практико-орієнтованого навчання в Центрі компетентностей «Літературний театр». Вивчення студентських очікувань дає змогу з'ясувати, що на першому курсі вони віддають перевагу індивідуальному особистісному розвитку над професійним становленням. Театралізовані екскурсії — новий проект Університетського коледжу. Театралізовані дії синтезують реальну дійсність і художню творчість, органічно поєднують

у собі мистецтво, діяльність і просвітництво, здійснюючи соціальну, пізнавальну, виховну та компенсаційну функції. Сценічна читка — одна із форм роботи зі студентами філологічних і нефілологічних спеціальностей. Саме вона допомагає подолати первинний опір тексту, написаного у модерній / постмодерній стилістиці.

Ключові слова: *практико-орієнтоване навчання, компетентності, літературний театр, театралізовані дії, читка.*

© Бровко О.О., Вірченко Т.І., Козлов Р.А., Груздьева О.В., Розінкевич Н.В., 2019

Вступ. Глобалізаційні процеси, динамічне життя неминуче ставлять перед університетами нові завдання. Зміст освітніх програм має бути не лише орієнтованим на задоволення потреб суспільства в сучасному світі, а й спрогнозованим на майбутнє. Заклад вищої освіти повинен стати відкритим до потреб ринку праці, до інновацій, до суспільних запитів. Отже, при підготовці фахівця в певній галузі знань університет має закласти готовність до прийняття нововведень, до безперервної освіти тощо. Одним із засобів реалізації поставлених цілей є впровадження практико-орієнтованого навчання.

Обґрунтування сильних сторін такого виду навчання можна знайти в публікаціях В. Майковської. Дослідниця уважно проаналізувала вітчизняний та зарубіжний досвід впровадження практико-орієнтованого навчання дійшла висновку, що «методологічні, теоретичні й технологічні аспекти мало вивчені, структуровані та обґрунтовані» (В. Майковська, 2016 р., с. 164). Однією з форм реалізації практико-орієнтованого навчання є впровадження елементів театральної педагогіки, концептуальні засади якої осмислені В. Абрамяном (1996). Н. Середа відзначає потенціал театральної педагогіки в підготовці вчителів загальноосвітніх шкіл, викладачів вищих навчальних закладів (2011). Погляди С. Сафарян щодо ролі театральної педагогіки у формуванні педагогічної майстерності виходять за межі формування лише професійної компетентності. Про це свідчить і дефініція поняття («Театральна педагогіка — це шлях розвитку особистості у процесі навчання через сценічні засоби та дію, гру, де індивідуальний розвиток йде від свободи вибору через відповідальність до самовираження» (С. Сафарян, 2014 р., с. 9)), і мета впровадження: «Створення умов для всебічного та гармонійного розвитку особистості, розкриття її здібностей та обдарованості; підвищення рівня духовної культури особистості; виховання художнього смаку, відчуття міри; залучення суб'єктів педагогічної взаємодії до творчості» (С. Сафарян, 2014 р., с. 9).

Київський університет імені Бориса Грінченка є лідером упровадження практико-орієнтованого навчання. У Положенні про організацію навчального процесу (затверджене Вченою радою 14.12.2017) окреслена схема реалізації такого підходу: «Аудиторія — центри компетентностей — бази практик». Студент, у створеному квазіпрофесійному середовищі отримує максимальні можливості для формування, розширення й поглиблення фахових (предметних) компетентностей (Положення, 2018 р., с. 28).

Досвід роботи Центрів компетентностей Інституту журналістики Київського університету імені Бориса Грінченка презентований у низці публікацій Г. Горбенко (2015; 2018).

Мета, цілі, завдання статті. Отже, метою статті є проаналізувати розвиток впровадження літературного театру у навчальному процесі Київського університету імені Бориса Грінченка. Для досягнення мети були реалізовані такі завдання: презентовано Центр компетентностей «Літературний театр», створений при кафедрі української літератури і компаративістики Інституту філології; методом опитування вивчені студентські очікування щодо проведення низки практичних занять у Центрі компетентностей «Літературний театр»; осмислені здобутки впровадження елементів театральної педагогіки в навчальному процесі Університетського коледжу; презентовано досвід читки в курсі «Теорія масової інформації та комунікації». В основу вивчення практичного досвіду були покладені базові емпіричні методи педагогічних досліджень.

Усі висловлені положення апробовані під час засідання круглого столу «Літературний театр у становленні філолога: досвід і перспективи», який відбувся 29 березня 2019 року в Інституті філології Київського університету імені Бориса Грінченка.

Місія Центру компетентностей «Літературний театр» — сприяти розвитку виражально-комунікативних компетентностей та емоційного інтелекту студентів у спеціально створеному літературно-театральному середовищі.

Шлях досягнення місії закладено у формулюванні мети: через аналіз художнього тексту виробити та вдосконалити навички акторської гри та режисерської діяльності, водночас через акторську та постановочну роботу з художнім твором інтенсивніше на раціональному та емоційному рівні вчитися його аналізувати.

Отже, студенти максимального навчального ефекту досягнуть завдяки двосторонній взаємодії з художнім текстом: на етапі аналізу задля читки, постановки вистави, а також унаслідок театрального втілення.

При створенні квазіпрофесійного середовища основна увага була спрямована на побудову планшета сцени, адже окреслена театральна зона сприяє відчуттю театрального простору, пошуку просторових рішень, унаслідок чого створюється зоровий образ вистави; встановлюється емоційний зв'язок зі сценою, між акторами, із режисером. Працюючи з твором художньої літератури завжди пам'ятаємо, що слово у творі багатозначне, і розкодувати закладене значення інколи можна тільки потрактуючи мову руху в просторі. До того ж простір сцени сприяє швидкій перевірці напрацювань з аналізу художнього тексту, кращому розумінню фізичного життя дійової особи. Значно швидше уведення бутафорії, реквізиту під час репетиції слугує розумінню художньої ролі речових образів.

Під час такого опрацювання текстів формується і комунікативні, самоосвітні компетентності продуктивної творчої діяльності, і фахові літературознавчі вміння, розвивається емоційний інтелект. Робота в Центрі сприяє кращому розумінню основних проблем теорії літератури (література та дійсність, функція літератури, зміст і форма в літературі, критерії художності, літературний процес), зокрема поетики (образ, ідея, тема, жанр, композиція, поетична мова). Зауважимо, що розгляд більшості з них передбачений програмами з української та зарубіжної літератури в загальноосвітніх закладах.

Філолог, учитель, підготовка якого здійснюється в Центрах компетентностей, краще буде адаптований до реалізації завдань, які ставить Нова українська школа: «Замість запам'ятовування фактів та визначень понять, учні набуватимуть компетентностей. Це — динамічна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність. Тобто формується ядро знань, на яке будуть накладатись уміння цими знаннями користу-

ватися, цінності та навички, що знадобляться випускникам української школи в професійному та приватному житті» (Нова українська школа, 2017 р.).

На запит студентів перших курсів, вчорашніх випускників загальноосвітніх шкіл, був створений театральний гурток, що свідчить про їхнє бажання долучатися до сценічного втілення п'єс. Увага до роботи гуртка зумовила потребу вивчити студентські очікування. Студентам було запропоновано вказувати прізвище та ім'я на аркушах з питаннями анкети за бажанням. Варто відзначити, що лише 24 % опитаних були відкритими при анкетуванні. 10 % — подали колективу відповідь: «Від цього курсу ми очікуємо дружньої атмосфери і акторського досвіду».

Незначна частка студентів (14 % опитаних) висловили бажання покращити літературознавчі навички: «Навчитись дивитись на п'єси з різних сторін»; «Отримати якісні знання у літературній сфері»; «Навчитись аналізувати п'єси, оскільки для мене це складно. Хочеться навчитись розуміти твір». Для викладача це сигнал того, що до вишу приходять вмотивований студент, який готовий вчитися і розвиватися як багатогранна особистість. Мінімальний відсоток відповідей стосується умінь розуміти роль.

При аналізі відповідей студентів виразно помітно, що молодь прагне як індивідуальних, так і колективних результатів. Колективні результати переважно стосуються успішної постановки вистави (24 %) та командної роботи — зміни атмосфери в групі (14 %). Студенти прагнуть, щоб група стала «ближчою, ріднішою», а стосунки «відкритими та щирими». Мрією студентів є «навчитись працювати в команді і дійти згоди в колективі», а також «отримати максимальне задоволення від гри» та позитивні емоції (28 %).

Найбільша кількість відповідей стосується психологічних змін у структурі особистості — 73 %. Серед цих відповідей вирізняються такі групи: подолання хвилювань (17 %), контроль над власними хвилюваннями (3 %), формування упевненості (24 %), подолання страху (20 %), подолання психологічних бар'єрів (3 %), формування вміння гідно триматися перед публікою, тримати себе у стані спокою (10 %). Також 3 % студентів хочуть покращити пам'ять. І хоча відповіді видаються синонімічними, доцільно їх розмежувати, оскільки від домінантних лексем, які використовують студенти при формулюванні відповідей, виразніше помітні і людські пріоритети, і певні нюанси: є охочі навчитися контролювати своє хвилювання, а є й ті,

хто прагне усвідомити, що хвилювання взагалі є і як до нього ставитись. Тож маємо всі підстави говорити, що розвиток емоційного інтелекту студентів потребує системної роботи викладачів у цьому напрямі.

Про розвиток комунікативних здібностей і акторської майстерності висловилося 28 % студентів. Окрему групу відповідей становлять зафіксовані прагнення самопізнання (21 %), отримання нового досвіду (14 %), власної зміни (7 %). Зауважимо, що лише 4 % відповідей стосується постаті викладача: «Хотілося би бачити лояльного вчителя». Також мінімальна кількість відповідей засвідчує наявність проблем із групою: «Розпочати хоч якось взаємодіяти з одногрупниками».

Отже, результати анкетування засвідчують, що на першому курсі студенти віддають перевагу індивідуальному особистісному розвитку, ніж професійному становленню. У більшості відповідей йдеться про страхи, які студенти хочуть подолати, тож є підстави думати, що студенти мають труднощі з визнанням, присвоєнням наявних проблем.

В Університетському коледжі 37 років існував студентський театр, основними учасниками якого були студенти початкових класів. Театр був дуже важливий для того, щоб випускники могли не лише самі організувати концерти, вистави, інсценізації, а й виробити правильне мовлення. У сучасному світі такий вектор діяльності вже закріплений у методичних рекомендаціях МОН [6], адже перед вчителем стоїть завдання привчати дітей не тільки творити і самовиражатися, але й презентувати результати власної творчості, брати участь у шкільних мистецьких заходах (концертах, виставках, інсценізаціях тощо), а з часом виявляти ініціативу їх створення, спілкуватися з друзями та знайомими про мистецтво. Нині викладачі-мовники впроваджують елементи театральної педагогіки під час літературних гуртків, елементи декламування обов'язкові під час навчальних занять у студентів різних спеціальностей: «Початкова освіта», «Журналістика», «Фінанси, банківська справа та страхування», «Середня освіта (фізична культура)». Найефективніше вдається впроваджувати елементи театральної педагогіки на другому курсі, коли з'являється профільний рівень.

Театралізовані дійства, які в наш час поєднують із застосуванням новітніх технологій, виконують багато функцій: допомагають досягти ефективності навчального процесу, під час якого домінантною буде мислетворча робота; розвивати пізнавальну активність і спонукати

студентів до творчої діяльності. Крім того розширюють можливості засобів виразності при інтерпретації літературного твору чи переданні важливої фактологічної інформації, допомагають донести до реципієнтів необхідне звучання.

В Університетському коледжі елементи театралізованих дійств застосовуються на заняттях з дитячої літератури, української літератури, історії української літератури та мови й на інших заняттях. Також театралізовані дійства виходять за межі занять і використовуються під час Грінченківської чи Шевченківської декад, Дня відкритих дверей, Дні коледжу тощо. Студентські виступи для подальшого самоаналізу записуються. Викладачі разом зі студентами також обов'язково аналізують відвідані вистави в театрах Києва.

Цікавою є практика студентських науково-практичних гуртків «ГрінчТур», «Лабіринт» та філологічного гуртка «Ірій», з ініціативи яких відбуваються атмосферні театралізовані екскурсії містом, що знайомлять слухачів із маловідомими фактами історії Києва і його мешканців.

Так, наприклад, маршрут екскурсії «Київ часів Бориса Грінченка» пролягав історичним центром Києва та включав місця, які тісно пов'язані з життям, діяльністю та творчістю Бориса Грінченка. У процесі прогулянки глядачі отримали можливість глибше зануритися в історію міста та на власні очі побачити будівлі, у яких свого часу мешкав і працював Борис Дмитрович, почути цікаві факти, пов'язані з цими місцями. Водночас студенти дізналися про типажі тогочасних киян, їхні смаки, моду, дозвілля й поринули в атмосферу початку ХХ століття.

А під час театралізованої екскурсії «Печерська фортеця: подорож у минуле» присутні поринули в атмосферу періоду ХVIII–ХІХ ст. та глибше пізнали цю епоху. Візуалізації сприяли театралізовані міні-сценки, зокрема діалог Петра I та Івана Мазепи, зустріч з вартовим та офіцером біля Московської брами, бідкання міщанок, яких виселили при будівництві фортеці, зустріч з тогочасною дамою. Це допомогло глибше пізнати епоху. Усі арт-елементи виконували студенти і викладачі Університетського коледжу.

У театралізованому дійстві «Київ туристичний початку ХХ ст.: путівник для шляхетних панянок» реконструюється суспільно-історична атмосфера того часу, відтворюються особливості приватного життя мешканців міста, їх стиль спілкування й манери поведінки.

Отже, така унікальна форма дає змогу впроваджувати Нову освітню стратегію Університе-

ту на практиці, адже це є інтегровані практико-орієнтовані заняття. Театралізовані дійства синтезують реальну дійсність і художню творчість, органічно поєднують у собі мистецтво, діяльність і просвітництво, виконуючи соціальну, пізнавальну, виховну та компенсаційну функції, виступають засобом розвитку і становлення особистості, її соціалізації. Їм передує кропітка підготовча робота вчителя-мовника, літератора, який працює над постановкою голосу.

Студенти є активними учасниками й організаторами театральних екскурсій. Це дає змогу розвивати їхні творчі й інтелектуальні здібності, пам'ять, увагу, уяву, образне мислення, трансформувати досвід.

Під час такого процесу краще засвоюються знання, формуються дослідницькі уміння та розвиваються навички сприйняття й осмислення світу; вдосконалюється зв'язне мовлення, формується послідовне і логічне викладення думок, збагачується словниковий запас — підвищується мовна культура. Формується активна, компетентна і творча особистість.

Отже, у результаті такої командної творчої роботи формується атмосфера співпраці «викладач — студент» і, як наслідок, досягається певний спільний результат, що приносить задоволення обом сторонам.

Сценічна читка — одна із форм роботи зі студентами як філологічних, так і нефілологічних спеціальностей. Успішним є досвід застосування сценічної читки незнайомого для студентів тексту в курсі «Теорія масової інформації та комунікації» на останньому занятті. Студенти до того часу опрацювали всі можливі доступні теорії комунікації, а на останньому занятті розглядають театр як форму маскомунікації. Причому викладач їх інструктує і дає завдання побачити три рівні комунікативних явищ: налагодження й розвиток комунікації між персонажами чи акторами впродовж п'єси (важливо робити паузи в читці для отримання фідбеку); неявище спілкування акторів із аудиторією, виявлення тих посилив, що їх передбачив автор, і того, як вони реалізуються контекстуально; загальний посил усього твору й автора тому суспільству, яким є його умовна велика аудиторія.

Важливо відходити від більш-менш реалістичних п'єс і пропонувати студентам твори, написані в стилістиці абсурду, наприклад драму Артема Вишневського «Різниця».

Складність інтерпретації драми абсурду та п'єс, стилістично близьких до цього напрямку, зумовлена передусім її поетикою. Завжди дослідники наголошують на повторях (здебільшого із сугестивним ефектом); грі слів

(яку абсурдистський театр успадкував від лімериків та каламбурів); ірреальності окремих епізодів серед переважно звичного перебігу подій (як спадок модерністських фантазмагорій); прийоми «театр у театрі» (переосмислення сценічної й життєвої умовності).

Але, як зазначає Мартін Есслін, самого поетологічного стилізування недостатньо, аби п'єса могла бути однозначно віднесена до абсурдистських (M. Bennet, 2015 p., c. 129). Яскравий приклад — п'єси Ігоря Костецького, написані зовсім напередодні експериментів Самюела Бекета та Ежена Йонеску, але виразно позбавлені «метафізичного жаху перед безглуздя людського буття» (Марко Роберт Стех).

Багато алюзій, політичних контекстів студентам виявляються недоступними. Разом із тим їм дуже цікаво спостерігати, як працює драма абсурду, її внутрішній потенціал. Розкодовуючи потенціал жанру, студенти в діалозі із викладачем з'ясовують, що первісне сприйняття твору як випадковий сумбурний набір слів — хибне, а твір все-таки містить внутрішній каркас, задум.

Сюжет п'єси «Різниця» простий: Зелений і Коричневий переконують художника Дальтоніка в тому, що існує різниця (відмінності), зрештою і з допомогою самої Різниці (окремого персонажа). Крім того збірним персонажем є Голос із глядацької зали, а також читець ремарок (умовний автор).

Попередні інструкції студенти отримали тільки щодо відстеження комунікаційних впливів та векторів під час читки. Роз'яснень і попереджень щодо стилістики п'єси вони не мали.

Під час читки виразно спостерігалася розгубленість студентів, що перейшла в дезорієнтацію, але з часом хід п'єси став для них цілком зрозумілим. Смисловою домінантою твору є пара Зелений/Коричневий — велика частина їхніх реплік пов'язані в каламбури. Але в певний момент ці персонажі виводяться зі сценічної умовності прийомом «театр у театрі». І завдяки цьому домінантна роль передається Дальтоніку, чий дискурс визначає рефрен «Немає ніякої різниці».

Щойно між персонажами (читачами і — наразі — слухачами) установлюється хоч якийсь порозуміння, на сцені з'являється персонаж Різниця і за рахунок гри слів повністю руйнує створену більш-менш осмислену картину: «Я — різниця. Я працюю на м'ясокомбінаті і відрізаю голови у різної худоби» (сцена 7) (А. Вишневський, 2006 p., c. 24). Однак студенти — учасники читки вже достатньо занурилися в текст, тому вони осмислено переживають і сьому сцену, і завершальну апокаліптичну восьму («Зе-

лений і Коричневий опускають голови... Дивляться на себе. Їм заважає їх власний одяг, тому вони його знімають. Ставлять рамки позаду і спереду картини, таким чином обрамляючи її. Пришпилюють на неї свої стрічки. Перевертають стіл догори ногами. У нестямі розмазують грим по обличчю і тілу одне одного» (А. Вишневський, 2006 р., с. 28).

Включеність студентів у розуміння сенсу, основного послуху п'єси відбулося перш за все через розподіл реплік. Під час обговорення твору студенти звернули увагу на те, що їм допомогло зосередження на власній ролі (цілісність настрою та логіки висловлювання), але одночасно вони слухали і чули решту учасників дійства. Унаслідок вони визнали, що за час колективної читки зрозуміли текст краще, ніж би вперше читали його самотужки.

Однак з обговорення стало зрозумілим, що студенти радше сприйняли загальний зміст та задум п'єси, аніж окремі деталі — більшість алюзій та каламбурів вони не змогли відтворити, не зазираючи в текст. Часто це пов'язане зі складністю алюзійного поля твору: п'єса написана у березні 2001 року, тож її політичні підтексти студентам просто не доступні.

Таким чином, сценічна читка багато в чому допомагає студентам подолати первинний опір тексту, написаного в стилістиці абсурду. Розкладання тексту на ролі дає можливість відчувати його сюжетну конструкцію, а отже, логічне мислення ефективніше протидіє впливу гри слів та нав'язливих рефренів. Зрештою, до домінуючого «метафізичного жаху перед безглуздям людського буття» (коли «немає ніякої різниці») учасники читки підходять з якою не усвідомленням, то принаймні відчуттям авторського задуму. А саме авторський задум найбільш старанно приховується в драматургії абсурду.

Висновки. Отже, робота в Центрі компетентностей «Літературний театр» якнайкраще

сприяє формуванню фахових компетентностей та інтерактивних умінь: організаторських, комунікативних, перцептивних, прогностичних тощо. Повноцінне функціонування Центру можливе за умови згуртованої роботи адміністрації та викладацького складу кафедр Інституту, студентів. Доцільно залучати й інші структурні підрозділи Університету, зокрема цінним є досвід Університетського коледжу. Як наслідок — результативне втілення практико-орієнтованої освітньої стратегії закладу. Після знайомства першокурсників із Центром, доцільно провести анкетування / бесіду тощо задля з'ясування очікувань студентів. Результати допоможуть визначити вектори роботи, добір тексту для роботи тощо. Кожного разу важливо здійснювати відеозйомку вистав та проміжних етапів роботи і обов'язково аналізувати зафіксоване камерою. Ураховуючи досвід Університетського коледжу в підготовці театралізованих екскурсій, варто розглянути можливість гострольних та фестивалів виступів студентів як джерел досвіду — найціннішого, що є у становленні фахівця. Сценічна читка невідомого студентам тексту — оптимальна форма роботи зі студентами нефілологічних спеціальностей. Змістовий, художній, сценічний, естетичний потенціал обраного твору допоможе виконувати завдання, які стоять перед викладачем, залежно від майбутнього фаху студентів. Інсценізації, частіш за все, лише елементи практичних занять, але вони сприяють досягненню низки важливих функцій: діагностичної, спонукальної, розвивальної, комунікативної, корекційної тощо, а також формуванню професійних компетентностей.

У перспективі доцільно висвітлити особливості функціонування літературного театру при роботі зі студентами філологічних спеціальностей, зокрема розглянути потенціал роботи з радіоп'єсами.

ДЖЕРЕЛА

1. Абрамян В.Ц. Театральна педагогіка. Київ: Лібра, 1996. 224 с.
2. Вишневський А. Клаптикова порода. П'єси. Рівне: Азалія, 2006. 192 с.
3. Горбенко Г.В. Практико-орієнтоване навчання у підготовці бакалаврів реклами і зв'язків з громадськістю. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. 2015. Вип. 4 (45). С. 64–69.
4. Горбенко Г.В. Практико-орієнтоване навчання під час підготовки бакалаврів Інституту журналістики Київського університету імені Бориса Грінченка. *Інтегровані комунікації*. 2018. № 1 (4). С. 80–86.
5. Майковська В. Практико-орієнтоване навчання як засіб професіоналізації підготовки майбутніх фахівців в Україні. *Проблеми інженерно-педагогічної освіти*. 2016. № 50–51. С. 161–167.
6. Методичні рекомендації щодо викладання в початковій школі у 2018/2019 навчальному році. URL: <https://www.schoolife.org.ua/metodychni-rekomendatsiyi-shhodo-vykladannya-v-pochatkovij-shkoli-u-2018-2019-navchalnomu-rotsi>

7. Нова українська школа. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>
8. Положення про організацію освітнього процесу в Київському університеті імені Бориса Грінченка. URL: http://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/nmc.nd/polozenia_osv_protse_2018_n.pdf
9. Сафарян С. Засоби театральної педагогіки в процесі формування педагогічної майстерності. *Іноземні мови в школах України*. 2014. № 4. С. 8–16.
10. Середя Н.В. Елементи театральної педагогіки у формуванні педагогічної майстерності. *Теорія і практика управління соціальними системами*. 2011. № 2. С. 48–54.

REFERENCES

1. Abramian V. (1996). *Teatralna pedahohika [Theatrical Pedagogics]*. Kyiv: Libra, 224 s. (ukr)
2. Vyshnevskiy A. (2006). *Klapytkova poroda. Piesy [Patchwork breed. Plays]*. Rivne: Azaliia, 192 s. (ukr)
3. Horbenko H. (2015). *Praktyko-oriientovane navchannia u pidhotovtsi bakalavriv reklamy i zviazkiv z hromadskistiu [Practice-oriented learning of bachelors of advertising and public relations]*. *Neperervna profesiina osvita: teoriia i praktyka*, 4 (45), 64–69. (ukr)
4. Horbenko H. (2018). *Praktyko-oriientovane navchannia pid chas pidhotovky bakalavriv Instytutu zhurnalistyky Kyivskoho universytetu imeni Borysa Hrinchenka [Practical training in terms of bachelor-level program of the Institute of Journalism of Borys Grinchenko Kyiv University]*. *Intehrovani komunikatsii*, 1 (4), 80–86. (ukr)
5. Maikovska V. (2016). *Praktyko-oriientovane navchannia yak zasib profesionalizatsii pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv v Ukraini [Practice-oriented learning as a way of professionalization of training future professionals in Ukraine]*. *Problemy inzhenerno-pedahohichnoi osvity*, № 50–51, 161–167. (ukr)
6. *Metodychni rekomendatsii shhodo vykladannia v pochatkovii shkoli u 2018/2019 navchalnomu rotsi [Guidelines for Primary School Teaching in the 2018/2019 Academic Year]*. <https://www.schoolife.org.ua/metodychni-rekomendatsiyi-shhodo-vykladannya-v-pochatkovij-shkoli-u-2018-2019-navchalnomu-rotsi>. (ukr)
7. *Nova ukrainska shkola [New Ukrainian School]*. <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>. (ukr)
8. *Polozhennia pro orhanizatsiiu osvitnoho protsesu v Kyivskom universyteti imeni Borysa Hrinchenka [Regulations on the Educational Process Organization at the Boris Grinchenko Kyiv University]*. http://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/nmc.nd/polozenia_osv_protse_2018_n.pdf. (ukr)
9. Safarian S. (2014). *Zasoby teatralnoi pedahohiky v protsesi formuvannia pedahohichnoi maisternosti [Stage pedagogics means in the process of pedagogical skills mastering]*. *Inozemni movy v shkolakh Ukrainy*, 4, 8–16. (ukr)
10. Sereda N. V. (2011). *Elementy teatralnoi pedahohiky u formuvanni pedahohichnoi maisternosti [Theatrical pedagogics elements in pedagogical trade forming]*. *Teoriia praktyka upravlinnia sotsialnymy systemamy*, 2, 48–54. (ukr)

Бровко Е.А., Вирченко Т.И., Козлов Р.А., Груздева Е.В., Розинкевич Н.В.

ЛИТЕРАТУРНЫЙ ТЕАТР В УЧЕБНОМ ПРОЦЕССЕ: ОПЫТ РАБОТЫ УНИВЕРСИТЕТСКОГО КОЛЛЕДЖА И ПОДГОТОВКИ СПЕЦИАЛИСТОВ НА НЕФИЛОЛОГИЧЕСКИХ СПЕЦИАЛЬНОСТЯХ

В современном динамическом мире вуз имеет новые вызовы, один из ответов на них — внедрение практико-ориентированного образования. В Положении об организации учебного процесса в Киевском университете имени Бориса Гринченко представлена схема реализации такого подхода: «Аудитория — центры компетентностей — базы практик. В исследовании внимание акцентировано на реализации практико-ориентированного обучения в Центре компетентностей «Литературный театр». Изучение студенческих ожиданий позволяет выяснить, что на первом курсе студенты отдают предпочтение индивидуальному личностному росту, а не профессиональному становлению. Театрализованные экскурсии — новый проект Университетского колледжа. Театрализованные действия синтезируют реальную действительность и художественное творчество, органически соединяют в себе искусство, деятельность и просвещение, выполняя социальную, познавательную, воспитательную и компенсаторную функции. Сценическая читка — одна из форм работы со студентами как филологических, так и нефилологических специальностей. Именно она помогает преодолеть первичное сопротивление текста, написанного в современной / постмодерной стилистике.

Ключевые слова: *практико-ориентированное обучение, компетентности, литературный театр, театрализованные действия, читка.*

O. Brovko, T. Virchenko, R. Kozlov, O. Hruzdova, N. Rosinkevych

LITERARY THEATER IN THE EDUCATIONAL PROCESS: EXPERIENCE OF THE UNIVERSITY COLLEGE AND TRAINING OF NON-PHILOLOGICAL SPECIALISTS

O. Brovko, Head of the Department of Ukrainian Literature and Comparative Studies Institute of Philology, Boris Grinchenko Kiev University, Doctor of Philology, Professor;

T. Virchenko, Professor of the Department of Ukrainian Literature and Comparative Studies Institute of Philology, Boris Grinchenko Kiev University, Doctor of Philology;

R. Kozlov, Professor of the Department of Ukrainian Literature and Comparative Studies Institute of Philology, Boris Grinchenko Kiev University, Doctor of Philology;

O. Gruzdeva., lecturer of the cycle commission on publishing, culture and Ukrainian philology at University College of Boris Grinchenko Kiev University;

N. Rozinkevich, lecturer of the cycle commission on publishing, culture and Ukrainian philology at University College of Boris Grinchenko Kiev University

Globalization processes along with a dynamic life inevitably set new challenges for universities. The content of educational programs should be oriented not only to meet the needs of society in the modern world, but also to be predicted for the future. The institution of higher education should be open to the needs of the labour market, innovations and public queries. When preparing a specialist in a particular field of knowledge, the university is supposed to lay the foundations for adoption of innovations, continuous education, etc. One of the means of realizing the set goals is the introduction of the practice-oriented training.

The purpose of the research is to analyze the development of the introduction of the literary theater in the educational process of Boris Grinchenko University of Kyiv. For this purpose, the mission of the Center of Competences «Literary Theater», created at the Department of Ukrainian Literature and Comparative Studies of the Institute of Philology, has been presented; students' expectations for conducting a series of practical classes at the Center have been studied by using the survey method; meaningful achievements of introduction of the elements of theater pedagogy into the educational process of the University College have been conceptualized; the experience of readings in the course «Theory of Mass Communication in Communication» has been presented. For studying practical experience, empirical methods of pedagogical research have been laid as a basis.

The results of the questionnaire show that in the first year students prefer personal development rather than professional improvement. Most of the answers have to do with the fears students would like to overcome. That is why the work in the Center is designed in a way to facilitate the formation of not only professional competencies, but also interactive skills: organizational, communicative, perceptual, predictive, etc. As a result, it poses the effective implementation of the practice-oriented educational strategy of the institution. The project work has shown that it is important to take videos of performances and intermediate stages of work with the subsequent obligatory analyses of what has been shot by a camera. Given the experience of the University College in the preparation of theatrical excursions, it is worth considering the possibility of touring and festival performances of students as a source of experience in the formation of a specialist. Scenario reading of an unknown text by students is an optimal form of working with students of non-philological specialties. In most cases, staging is merely an element of a practical training; however, it plays its significant part in the building of professional competencies.

Key words: practice-oriented training, competence, literary theater, dramatized performances, reading.

Стаття надійшла до редакції 12.11.2019 р.

Прийнято до друку 16.11.2019 р.